
VII. REALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. Założenia systemu finansowania inwestycji

Realizacja zadań wytyczonych w Programie Ochrony Środowiska wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęła swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców aglomeracji, gminy lub związku komunalnego. Dlatego w przypadku Gminy Łądek należy dążyć aby podejmowane działania miały charakter gminny lub w niektórych przypadkach obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np. międzygminne - związkowe działania na rzecz ochrony środowiska).

Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne. Oznacza to, że przedsięwzięcie winno być realizowane wspólnie.

W zależności od przyjętego w danym przypadku rozwiązania wariantu organizacyjnego poszczególne miasta i gminy samodzielnie lub wspólnie finansować będą realizację konkretnych zadań.

Dostępne na rynku formy finansowania inwestycji ekologicznych dzieli się na:

- kredyty, pożyczki, obligacje, leasing,
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach,
- dotacje.

Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska pochodzić mogą z następujących źródeł:

- własne środki gmin,
- dofinansowanie gminnego, powiatowego, wojewódzkiego i narodowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- emisja obligacji komunalnych,
- fundusze pomocowe i związane z eko-konwersją (Ekofundusz),
- kredyty bankowe na preferencyjnych warunkach (np. Bank Ochrony Środowiska),
- pozyskanie inwestora strategicznego, może nim być także inwestor zagraniczny.

W zakresie ochrony środowiska, rozwoju regionalnego i rozwoju wsi funkcjonują m.in.: takie organizacje i fundusze jak:

- NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ – największa instytucja finansująca przedsięwzięcia ochrony środowiska o zasięgu ponadregionalnym i ogólnokrajowym w Polsce,
- WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ – dofinansowuje zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej z uwzględnieniem celów określonych w ustawie z dnia 27.04.2001 roku. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62 poz. 627 z 2001r.), Polityce Ekologicznej Państwa,
- EKOFUNDUSZ - jego zadaniem jest dofinansowywanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają przynieść efekt w skali nie tylko regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe w skali europejskiej a nawet światowej;
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) - pomoc jest skierowana głównie do samorządów województw, powiatów i gmin, stowarzyszeń oraz związków gmin i powiatów, instytucji naukowych, instytucji rynku pracy, agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania przedsiębiorczości. Ogółem na ZPORR w latach 2004 – 2006 przeznaczone będzie ponad 4 miliardy euro. W ramach ZPORR mogą być realizowane inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz inwestycje związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych;
- GLOBAL ENVIRONMENTAL FACILITY – światowa organizacja o charakterze kapitałowego funduszu celowego na rzecz ochrony środowiska,
- PROGRAM WWF DLA POLSKI – krajowe przedstawicielstwo międzynarodowej organizacji World Wild Fund,
- NARODOWA FUNDACJA OCHRONY ŚRODOWISKA - fundacja zajmująca się opracowywaniem ekspertyz w zakresie ochrony środowiska oraz edukacją ekologiczną,
- FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA – Fundacja promuje działania na rzecz ekorozwoju,
- REGIONALNE CENTRUM EKOLOGICZNE NA EUROPE ŚRODKOWĄ WSCHODNIĄ – wspomaga swobodną wymianę informacji oraz udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska.

Część programów pomocowych w UE została zabudżetowana na lata 2003 – 2006, w związku z tym Polska nie będąc jeszcze członkiem Wspólnoty Europejskiej nie została w nich uwzględniona. Polska będąc członkiem Wspólnoty Europejskiej od maja 2004 może ubiegać się o środki pomocowe w ramach takich programów w latach późniejszych. Do programów unijnych uruchomionych dla naszego kraju w latach 2007 – 2013 należą między innymi LEADER i URBAN, które będą kontynuowane w następnych latach budżetowych Unii Europejskiej tj. 2007-2013.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji planujące czy opisujące dane przedsięwzięcie. Są to między innymi:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i Strategię rozwoju gminy,
- Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej, Plan zalesiania itp.
- Studium wykonalności (lub biznes plan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych),
- Wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

7.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Warunkiem realizacji Programu Ochrony Środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnego Programu Ochrony Środowiska jednostką, na której będą spoczywały główne zadania zarządzania tym programem będzie Urząd Gminy Łądek, jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki obejmujące działania podejmowane w skali województwa i powiatu, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzane środowiskiem odbywa się przez:

-
- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
  - porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
  - modernizacje stosowanych technologii,
  - eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
  - instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
  - stałą kontrole zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

7.2.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych zaliczamy:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające plany gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatacje surowców mineralnych,
- raporty oddziaływania na środowisko planowanych czy istniejących inwestycji,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Szczególnym instrumentem prawnym jest od niedawna monitoring czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

7.2.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnie, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
  - odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
  - kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

7.2.2. Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów społecznych jako najważniejszy należy wymienić współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania opartego o zasady zrównoważonego rozwoju. Można je podzielić na:

- narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Można w nich wyróżnić dwie kategorie dotyczące:

a) działań samorządów (doksztalcanie profesjonalne i system szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych),

b) powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem (udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez system konsultacji i debat publicznych, wprowadzenie mechanizmów, tzw. budowania świadomości – kampanie edukacyjne)

- narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrożenia polityk środowiskowych:

a) środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,

b) strategie i plany działań,

c) systemy zarządzania środowiskiem,

d) ocena wpływu na środowisko,

e) ocena strategii środowiskowych.

- narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju:

a) opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),

b) regulacje cenowe,

c) regulacje użytkowania, oceny inwestycji,

- d) środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
  - e) kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.
- narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków zrównoważonego rozwoju:
- a) wskaźniki równowagi środowiskowej,
  - b) ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
  - c) monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Kolejnym bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. I tak pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów i parków narodowych, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne (i jak najbardziej fachowe) programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii) itp. Tradycyjną rolę organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni (np. mieszkańców przez tereny, których posesji będzie przebiegać wodociąg). Nie może mieć miejsca sytuacja, że o planowanych zamierzeniach dowiadują się oni z „innych” źródeł np. prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną (czasami nawet wrogą) w stosunku do planowanej inwestycji. Jak uczy doświadczenie wydłuża to lub nawet czasami uniemożliwia realizację planowanych celów.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

7.2.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnymi dokumentami powinny być Strategia rozwoju lub Plan Rozwoju Lokalnego. Dokumenty te stanowią bazę dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczone pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska.

Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie gminy wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki jak i codziennego życia jego mieszkańców.

7.3. Analiza możliwości gminy w zakresie finansowania zadań w dziedzinie ochrony środowiska

7.3.1. Sprawozdanie ekonomiczne z budżetu gminy za lata 2001 - 2004

Poniżej przedstawiono wykonania budżetu Gminy Łądek w latach 2002 - 2003 oraz plan budżetu na rok 2004, ze wskazaniem głównych źródeł dochodów, w podziale na:

- dochody własne, które stanowią średnio 22,3 % dochodów,
- udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, który kształtuje się na średnio niskim poziomie w wysokości 8,8 % dochodów,
- subwencje, które kształtują się na poziomie 60,7 % dochodów,
- dotacje, które kształtują się na poziomie 8,1 % dochodów.

Po stronie wydatków wyróżnić należy dwie kategorie:

- wydatki bieżące, które stanowią średnio 90,7 % ogółu wydatków,
- wydatki majątkowe, (w całości będące wydatkami inwestycyjnymi), stanowią 9,3 % ogółu wydatków.

Syntetyczne zestawienie źródeł dochodów i wydatków
budżetowych Gminy Łądek w latach 2002 - 2004

T a b e l a 58

Wyszczególnienie	Wykonanie 2002	Wykonanie 2003	Plan 2004
DOCHODY	7 859 377	8 174 848	7 641 685
Własne	2 080 400	1 725 353	1 485 603
Udział w podatkach stanowiących dochód państwa	574 293	638 844	876 158
Subwencje	4 510 355	4 829 306	5 026 071
Dotacje	694 329	981 345	253 853
PRZYCHODY	-	-	-
w tym kredyt/pożyczka	-	-	-
w tym wolne środki	-	-	-
w tym inne rozliczenia krajowe	-	-	-
WYDATKI	7 487 077	8 009 848	7 601 685
Wydatki bieżące		7 270 519	6 782 155
w tym na obsługę długu	53 585	16 900	18 884
Wydatki majątkowe	589 911	739 329	819 530
w tym inwestycyjne	589 911	739 329	819 530
Rozchody (spłata kredytów i pożyczek)	372 300	165 000	40 000
WYNIK	0	0	0

Źródło: Urząd Gminy Łądek

Dynamika zmian głównych pozycji budżetowych przedstawia się w sposób zamieszczony w tabeli 58. Dynamika zmian dla okresu 2003/2002 (realizacja budżetu w roku 2003 w odniesieniu do roku 2002). Dynamika na lata 2004/2003 została oszacowana na podstawie przyjętego planu budżetowego na 2004 w odniesieniu do realizacji budżetu w roku 2003.

Dynamika zmian przedstawia się w sposób zamieszczony w tabeli 49

Dynamika zmian głównych pozycji budżetowych w latach 2002 - 2004

T a b e l a 59

Wyszczególnienie	2003/2002	2004/2003
DOCHODY	4,01 %	-6,52 %
Własne	-17,07 %	-13,90 %
Udział w podatkach stanowiących dochód państwa	11,24 %	37,15 %
Subwencje	7,07 %	4,07 %
Dotacje	41,33 %	-74,13 %
WYDATKI	6,98 %	-5,10 %
Wydatki bieżące	5,41 %	-6,72 %
Wydatki majątkowe	25,33 %	10,85 %

Źródło: Opracowanie własne

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że dochody gminy wzrosły o 4,01 % w roku 2003. Wzrost ten został odnotowany głównie w dotacjach, subwencjach oraz w udziale w podatkach stanowiących dochód państwa. Nastąpił natomiast dość znaczny spadek w dotacjach własnych gminy.

W roku 2004 zaplanowano spadek dochodów o ponad 6,5 % w stosunku do wykonania budżetu z roku 2003. Największy przewidywany wzrost odnotowuje się w dochodach z podatków od osób fizycznych i prawnych mniejszy zaś w subwencjach.

Na rok 2004 prognozuje się natomiast ponad 74 % spadek dotacji budżetowych oraz prawie 14 % spadek dochodów własnych gminy.

Taka struktura dochodów przy wzrastającym zakresie obowiązków gminy szczególnie w zakresie ochrony środowiska, wymusza konieczność poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania zadań głównie ze środków unijnych.

7.3.2. Analiza wskaźnikowa zdolności kredytowej jednostki administracyjnej

Wskaźnik dochodowości - jest miernikiem zamożności. Im wyższy poziom tego wskaźnika tym gmina z większą łatwością wykonuje zadania publiczne na rzecz swoich mieszkańców.

Wskaźnik inwestycyjny - określa udział inwestycji w wydatkach i jest związany z poziomem zamożności gminy.

Wskaźnik zadłużenia 1 - określa na ile gmina będzie mogła prowadzić obsługę bieżących zobowiązań na poziomie dochodów wykonanych w roku ubiegłym.

Wskaźnik zadłużenia 2 - określa, czy zadłużenie gminy nie przekroczy 15 % wysokości dochodów.

Wskaźnik możliwości zadłużenia - określa relację długu gminy w stosunku do dochodów w roku bieżącym (max 60 % dochodów).

Wskaźnik struktury 1 - określa poziom środków własnych gminy. Dopełnienie do stu określa udział uzyskanych środków obcych w środkach finansowych.

Wskaźnik struktury 2 - określa poziom wydatków poniesionych na realizację zadań własnych. Dopełnienie do stu tego wskaźnika określa udział spłat pozyskanych środków obcych w środkach finansowych. Poziom wydatków finansowych określa stopień obciążenia gminy z tytułu obsługi zadłużenia.

Wskaźniki finansowe dla oceny zdolności kredytowej gminy

T a b e l a 60

Wskaźniki	Opis wskaźnika	Wykonanie 2002	Wykonanie 2003	Plan 2004
Wskaźnik dochodowości	dochody gminy na jednego mieszkańca	1 372,82	1 389,34	1 334,79
Poziom wydatków inwestycyjnych w wydatkach [%]	wydatki inwestycyjne/wydatki	7,88	9,23	10,78
Wskaźnik zadłużenia 1 [%]	obsługa zobowiązań w roku bieżącym/dochody gminy ogółem zrealizowane w roku poprzednim	0,68	0,21	0,25
Wskaźnik zadłużenia 2 [%]	(rata kredytów i pożyczek + odsetki)/dochody gminy w roku bieżącym < 15%	5,42	2,23	0,52
2,23Wskaźnik możliwości zadłużenia gminy [%]	kwota zadłużenia/dochody gminy w roku bieżącym < 60%	7,35	2,51	0,52
Struktura 1 [%]	dochody zrealizowane w roku bieżącym/dochody + przychody budżetu zrealizowane w roku bieżącym	100,0	100,0	100,0
Struktura 2 [%]	wydatki zrealizowane w roku bieżącym/wydatki + rozchody zrealizowane w roku bieżącym	95,3	97,9	99,5
Poziom wydatków finansowych [%]	wydatki finansowe w roku bieżącym - obsługa długu/wydatki roku bieżącego	4,26	1,85	0,28
Liczba mieszkańców	wg stanu na koniec roku	5 725	5 884	5 725

Źródło: Urząd Gminy Łądek.

Z analizy powyższych wskaźników wynika, że:

- wydatki inwestycyjne są na stosunkowo wysokim poziomie i w analizowanym okresie kształtowały się w przedziale 10,8 – 7,9 % (wynosiły średnio 9,3 %),
- wskaźnik zadłużenia 2 i wskaźnik możliwości zadłużania w żadnym z analizowanych lat nie przekracza wartości granicznej,
- wskaźnik struktury 1 mówi, że gmina nie posiłkuje się długiem - wszystkie dochody stanowią środki własne gminy,
- wskaźnik struktury 2 oraz wskaźnik poziomu wydatków finansowych mówi, że spłata zadłużenia oraz obsługa długu stanowią bardzo niewielką część wydatków z budżetu.

7.3.3. Ocena wydatków na ochronę środowiska

Głównym źródłem finansowania wydatków na ochronę środowiska w gminie jest Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (GFOŚiGW) i budżet gminy oraz inne podmioty udzielające pomocy finansowej (w tym Powiatowy, Wojewódzki i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej). Zestawienie dochodów, jak i wydatków zrealizowanych przez GFOŚiGW w latach 2001 - 2004 przedstawia poniższa tabela 61.

Wykonania budżetu GFOŚiGW w latach 2001-2003

Tabela 61

Wyszczególnienie	Wykonanie 2001	Wykonanie 2002	Wykonanie 2003	Plan 2004
DOCHODY	5 845	197 619	128 736	21 753
Stan funduszu na początek okresu	463	103	123 931	19 753
Przychody GFOŚiGW	5 382	197 516	4 805	2 000
Odsetki na rachunku bankowym	26	1 249	319	100
WYDATKI	5 742	73 688	108 983	21 000
gospodarka odpadami	-	23 533	30 792	5 000
ochrona powietrza	-	-	-	-
gospodarka wodno-ściekowa	5 072	50 000	77 832	11 000
gospodarka zielenią	-	-	-	-
edukacja	-	-	-	5 000
nadzwyczajne zagrożenia środowiska	-	-	-	-
ochrona powierzchni ziemi	-	-	-	-
ochrona przed hałasem	-	-	-	-
inne dziedziny	670	155	359	-
Stan funduszu na koniec okresu	103	123 931	19 753	753

Źródło: Urząd Gminy Łądek.

Analizując wykonania GFOŚiGW (wg kryterium przedmiotowego) w latach 2001-2003 należy stwierdzić, że dominowały wydatki na gospodarkę wodno – ściekową i na gospodarkę odpadami. Wśród wydatków w latach 2001 - 2003 70,5% stanowiły wydatki na gospodarkę wodno – ściekową, natomiast na gospodarkę odpadami 28,8 %.

Na rok 2004 zaplanowano łączne wydatki z GFOŚiGW na kwotę 21 000 zł, którą w 23,8 % przeznaczono na gospodarkę odpadami, 52,4 % na gospodarkę wodno-ściekową

7.3.4. Prognoza dochodów i wydatków na lata 2004 – 2007

W celu dokonania wieloletnich projekcji dochodów i wydatków budżetowych uwzględniających trendy i kierunki rozwoju ekonomicznego gminy muszą zostać opracowane założenia budżetowe. Prognoza budżetowa przekazana przez Urząd Gminy w Łądku przedstawia się w sposób zaprezentowany w tabeli 62.

Prognoza budżetu Gminy Łądek na lata 2004 – 2007

Tabela 62

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
DOCHODY	7 641 685	7 820 000	7 980 000	8 120 000
Własne	609 445	820 000	975 000	928 000
Udział w podatkach stanowiących dochód państwa	876 158	910 000	941 000	962 000
Subwencje	5 026 071	5 125 000	5 210 000	5352 000
Dotacje	253 853	965 000	854 500	878 000
PRZYCHODY				
WYDATKI	7 601 685	7 820 000	7 980 500	8 120 000
Wydatki bieżące	6 782 155	6 900 000	7 000 000	7 000 000
Wydatki majątkowe	819 530	920 000	980 500	1 120 000
ROZCHODY	40 000	0	0	0
WYNIK	0	0	0	0

Źródło: Urząd Gminy w Łądku

Z przedstawionych wyżej szacunków wynika, iż zadania zawarte w Programie i przewidziane do finansowania z budżetu gminy nie przekraczają jego możliwości finansowych.

Przedstawione w tabeli 57 (rozdział V Polityka ochrony środowiska do 2011 roku oraz harmonogram realizacji zadań ekologicznych, niniejszego opracowania) zadania do realizacji w latach 2004 - 2007 z zakresu ochrony środowiska, muszą mieścić się w przedstawionych poniżej przybliżonych nakładach finansowych:

Prognozowane nakłady na ochronę środowiska w latach 2004 – 2007
w Gminie Łądek

Tabela 63

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Wydatki na ochronę środowiska	769 000	b.p	600 000	b.p
wydatki bieżące	b.p	b.p	b.p	b.p
wydatki majątkowe	b.p	b.p	b.p	b.p
W tym z budżetu gminy	369 000	b.p	600 000	b.p

b.p. – brak prognozy;

Źródło: Urząd Gminy w Łądku.

Z powyższego zestawienia wynika, iż wydatki (rok 2004) na ochronę środowiska w 47,9 % pokryte zostaną z budżetu gminy. Pozostałe kwoty mogą być one pokrywane ze źródeł zewnętrznych: preferencyjnych pożyczek i dotacji z WFOŚiGW, funduszy strukturalnych UE oraz funduszy celowych Budżetu Państwa.

Prognozę struktury finansowania zadań ujętych w niniejszym Programie (tabela 57 rozdział V) w latach 2004-2007 przedstawia zestawienie zamieszczone w tabeli 63. Założono w nim, że wydatki inwestycyjne będą dofinansowywane ze środków unijnych na średnim poziomie 39 %, natomiast dofinansowanie zadań z PFOŚiGW, WFOŚiGW oraz NFOŚiGW przyjęto na poziomie wynoszącym 25 %.

Harmonogram wydatków na ochronę środowiska
wraz ze źródłami finansowania

T a b e l a 64

Źródło finansowania	2004	2005	2006	2007	Razem 2004 - 2007
Budżet gminy	369 000	b.p	600 000	b.p	969 000
Środki unijne	400 000	b.p	700 000	b.p	1 100 000
GFOŚiGW	b.p	b.p	b.p	b.p	b.p
PFOŚiGW, WFOŚiGW, NFOŚiGW	b.p	b.p	700 000	b.p	700 000
Fundusze celowe	b.p	b.p	b.p	b.p	b.p
Razem	769 000	b.p	2 000 000	b.p	2 769 000

b.p. – brak prognozy;

Źródło: Urząd Gminy w Łądku.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż zadania związane z ochroną środowiska będą realizowane ze środków własnych gminy jak również współfinansowane ze środków unijnych, Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska, PFOŚiGW, WFOŚiGW oraz NFOŚiGW.

Z przedstawionych wyżej szacunków wynika, iż zadania zawarte w Programie i przewidziane do finansowania z budżetu gminy nie przekraczają jego możliwości finansowych.

7.4. Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska

7.4.1. Zasady monitoringu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie, którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska;
- monitoring programu;
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska – system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki

efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu.

W tabeli zamieszczonej poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki (mierniki) przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i powinna być modyfikowana. Lista ta została oparta na dokonanej w rozdziale IV punkt 4.12. Analizie wskaźnikowej stanu środowiska gminy.

Obok wskaźników zamieszczonych w tabeli wskazano również źródło informacji, z którego mogą być czerpane. Pomiary poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, RZGW, IMGW, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych) znany jest instytucjom takim jak np. Urząd Gminy, Wojewódzki Konserwator Przyrody, RDLP.

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Tabela 65

Wskaźnik	Jednostka miary	Lata				Źródło informacji o wskaźnikach
		2005	2007	2009	2011	
1	2	3	4	5	6	7
Cel strategiczny						
Dobry stan środowiska umożliwiający zrównoważony rozwój						
Polepszająca się pozycja gminy miasto w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska	Pozycja w klasyfikacji					WIOŚ
Cele operacyjne						
Cel: Racjonalizacja zużycia materiałów, wody, energii						
-Wodochłonność produkcji; -Materiałochłonność produkcji -Energochłonność produkcji	W przeliczeniu na PKB, jednostkę produkcji, wartość produkcji lub wartość sprzedaną w przemyśle					Urząd Statystyczny
Zużycie energii w przeliczeniu na 1mieszkańca na rok	kW					Zakład Energetyczny
Cel: Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych						
Udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii pierwotnej: - 1,6 % (rok 2007); - 7,5,% (rok 2010);	%					WIOŚ, Urząd Statystyczny
Cel: Stan sanitarny powietrza						
Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS	Mg					WIOŚ, Urząd Statystyczny
1	2	3	4	5	6	7
Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS, (bez CO ₂)	Mg					WIOŚ, Urząd Statystyczny

Cel: Hałas						
Zmniejszenie liczby zakładów emitujących hałas o wielkościach ponadnormatywnych	przypadki przekroczeń norm krajowych stwierdzonych w trakcie kontroli WIOŚ					WIOŚ
Cel: Jakość wód, poprawa stosunków wodnych i ochrona przed powodzią						
Jakość cieków wodnych, udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	% udziału w ogólnej ilości punktów pomiarowych (na terenie gminy)					WIOŚ
Jakość wód podziemnych, udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	% udziału w ogólnej ilości punktów monitoringu (na terenie gminy)					WIOŚ
Liczba ujęć wody	szt.					WIOŚ
Wydajność czynnych ujęć wody	m ³ /d					Gmina, Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Ilość zużytej wody/1 mieszkańca na rok	m ³ /osoba					Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Długość sieci wodociągowej na terenie gminy	km					Urząd Statystyczny
Procent mieszkańców objętych siecią wodociągową	% ogółu ludności					Gmina, Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Liczba przyłączy wodociągowych	szt.					Gmina, Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	% ogółu ludności					Gmina, Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	km					Urząd Statystyczny
Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.					Gmina, Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Liczba szamb	szt.					Gmina, Gminny Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych
Liczba przyzagrodowych oczyszczalni ścieków	szt.					Gmina
100% długości wałów przeciwpowodziowych ma właściwy stan techniczny	% w stosunku do całego rozmiaru ewidencyjnego długości wałów					Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
Cel: Ochrona gleb						
Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych	%					Okręgowa Stacja Chemiczna – Rolnicza, WIOŚ
Cel: Kopaliny						
Powierzchnia terenów zrekultywowanych	ha					Gmina, Powiat
Cel: Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej regionu						
% powierzchni gminy objętych prawną ochroną przyrody	%					Urząd Wojewódzki
1	2	3	4	5	6	7
Obszar Chronionego Krajobrazu	ha					Urząd Wojewódzki
Liczba rezerwatów	szt.					Wojewódzki Konserwator Przyrody

Liczba pomników przyrody	szt					Wojewódzki Konservator Przyrody
Liczba użytków ekologicznych	szt					Wojewódzki Konservator Przyrody
Liczba Parków Krajobrazowych	szt					Wojewódzki Konservator Przyrody
Cel: Rozwój lasów i ich racjonalne wykorzystanie						
Użytki leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione	% powierzchni gminy					RDLP, Urząd Statystyczny
Powierzchnia lasów ochronnych na terenie gminy	ha					RDLP, Urząd Statystyczny
Cel: Edukacja ekologiczna						
Centra informacji i edukacji ekologicznej (funkcjonowanie istniejącego)						Starostwo
Liczba projektów zrealizowanych na rzecz ochrony środowiska						Gmina

¹⁾ - w 2004 roku, wskaźniki zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności, zostaną wprowadzone do systemu statystyki publicznej i zostanie określony zakres i sposób wykorzystania tych wskaźników w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska;

Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Gmina Łądek będzie oceniała, co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2005 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 - 2007. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2006 - 2007. Ten cykl będzie się powtarzał, co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2011 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Na poniższym schemacie przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji Programu.

Monitoring realizacji programu

Tabela 54

Monitoring	2004	2005	2006	2007	ltd.
Monitoring stanu środowiska					
Mierniki efektywności					

Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

Monitoring odczuć społecznych – jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

